CONSERVACIÓN E PROTECCIÓN DOS RECURSOS MARIÑOS NO ÁMBITO TERRITORIAL DA CONFRARÍA DE PESCADORES SAN TELMO DE PORTO DO SON

Xornada informativa para a divulgación do Proxecto

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DO MAR

UNIÓN EUROPEA
Fondo Europeo Marítimo e de Pesca

19 DE XUÑO DE 2020
PORTO DO SON

MARCO NORMATIVO

O Proxecto **CONSERVACIÓN E PROTECCIÓN DOS RECURSOS MARIÑOS NO ÁMBITO TERRITORIAL DA CONFRARÍA DE PESCADORES SAN TELMO DE PORTO DO SON** enmárcase na Orde do 26 de abril de 2019 pola que se establecen as bases reguladoras xerais e se convocan para o ano 2019, en réxime de concorrencia competitiva, axudas a proxectos colectivos, financiados polo Fondo Europeo Marítimo e da Pesca (FEMP) que contribúan á protección e recuperación da biodiversidade mariña a través dunha mellor xestión e conservación dos recursos mariños e dos seus ecosistemas, así como ao fomento da sensibilización ambiental. Esta Orde foi publicada no DOG Nº 91, o martes 14 de maio de 2019.

As **porcentaxes de cofinanciamento** das axudas son do 75 % con fondos FEMP e do 25 % pola Comunidade Autónoma. (artigo 3º.6)

No artigo 4º.1 da citada Orde indica que poderán ser beneficiarias das subvencións as confrarías de pescadores, as organizacións de produtores, as cooperativas do mar, as asociacións de profesionais do sector e as demais entidades asociativas xuridicamente recoñecidas e constituídas por profesionais do sector, sempre que desenvolvan as súas actividades profesionais no sector pesqueiro e teñan a sede social na Comunidade Autónoma de Galicia.

Poderán ser obxecto de subvención, de conformidade co artigo 6º desta orde, as accións colectivas que se desenvolvan na Comunidade Autónoma de Galicia que teñan por obxecto a protección e a recuperación da biodiversidade mariña a través dunha mellor xestión e conservación dos recursos mariños e dos seus ecosistemas, así como o fomento da sensibilización ambiental.

Os **proxectos obxecto de subvención** serán proxectos colectivos que se centren nas zonas costeiras de interese para a produción ou reprodución dos organismos mariños, que fomenten a xestión sustentable, a conservación e a protección dos hábitats e das especies. Actividades que realizarán as entidades beneficiarias dentro do ámbito que lles corresponda:

a) Elaboración e seguimento dos plans de coxestión de recursos mariños vivos. Avaliación do estado de conservación e da biodiversidade, nos lugares da Rede Natura 2000, nas zonas mariñas protexidas e nos hábitats costeiros de importancia para os organismos mariños.

b) Optimización e seguimento dunha correcta xestión dos recursos biolóxicos mariños. Análise dos descritores definidos na Directiva marco sobre a estratexia mariña. Cartografado dos hábitats e das especies, especialmente das exóticas invasoras. Seguimento e vixilancia dos hábitats e das especies. Cartografado da actividade

extractiva realizada polos socios da entidade. Seguimento de indicadores de abundancia, da composición específica das capturas e da súa estrutura de tamaños.

c) Formación dos/das pescadores/as orientada a adquirir novas competencias vinculadas a unha mellor xestión e conservación dos recursos mariños vivos e dos ecosistemas en que viven.

d) Aumento da sensibilización ambiental coa participación directa dos/das pescadores/as, e poderanse incluír campañas de divulgación.

e) Contribución á vixilancia epidemiolóxica: envío de mostras ao Intecmar para coñecer o estado sanitario das augas e especies marisqueiras.

f) Operacións de salvagarda do medio mariño e das súas especies, que se levarán a cabo establecendo condicións de acceso ás zonas de pesca.

COFRADÍA DE PESCADORES SAN TELMO DE PORTO DO SON

A Confraría de Pescadores "SAN TELMO" de PORTO DO SON, (A Coruña), é unha corporación de dereito público, sen ánimo de lucro, dotada de personalidade xurídica e capacidade de obrar, para o cumprimento dos fins e o exercicio das funcións que lle están encomendadas, que actúa como órgano de consulta e colaboración coa Administración na promoción do sector pesqueiro, marisqueiro e acuícola e representa os intereses económicos e corporativos dos profesionais do sector, sen prexuízo da representación que posúen as organizacións de empresarios e traballadores da pesca, de acordo cos principios de observancia da legalidade, transparencia contable e democracia na súa estrutura interna e funcionamento.

Actualmente a confraría conta con 76 socios, deles 69 son do xénero masculino e 5 do xénero feminino.

O seu ámbito territorial comprende dende Punta Caveiro ata Punta Sieira. Inclúese unha zona de especial protección dos valores naturais (ZEPVN), que abarca dende o Castro de Baroña ata o límite sur da Confraría. As zonas ZEPVN son aqueles espazos dos que, polos seus valores ou interese natural, cultural, científico, educativo ou paisaxístico, sexa necesario asegura-la súa conservación e non teñan outra protección específica. Nestas áreas poderanse seguir levando a cabo de maneira ordenada os usos e as actividades tradicionais que non vulneren os valores protexidos.

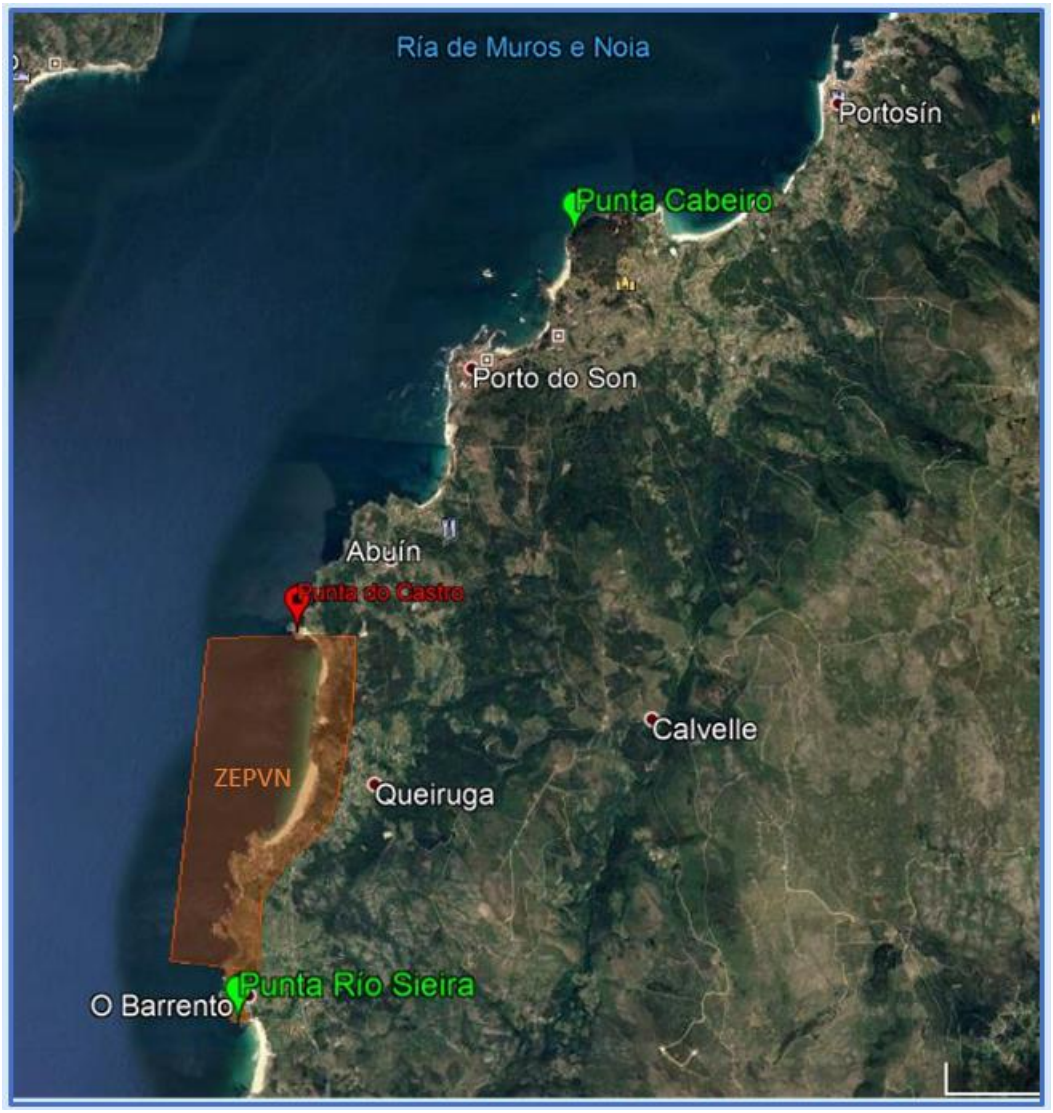

Fig. 1: Mapa do ámbito territorial da Entidade

Dentro do ámbito territorial da Confraría desenvólvese unha gran actividade da flota pesqueira operativa de baixura ou artesanal que traballa coas artes menores tales como nasas para nécora, nasas para polbo, miños, betas, trasmallos, liña, palangrillo, etc., na que traballan tódolos pescadores profesionais afiliados a Confraría e outros das Confrarías de Portosín e Noia (uns 200 aproximadamente).

Ademais ten autorizados os seguintes **PLANS DE EXPLOTACIÓN DOS RECURSOS ESPECÍFICOS:**

1. **Plan de Explotación de Percebe.**

Afecta directamente a 9 embarcacións nas que traballan 16 mariñeiros, e 6 mariscadores de "a Pé", facendo un total de 22 profesionais da extracción de Percebe

2. **Plan Conxunto de Explotación de Navalla-Longueirón das Confrarías de Porto do Son e Portosín**.

Afecta directamente a 8 embarcacións nas que traballan 17 mariscadores.

3. **Plan de Explotación de Poliquetos a Flote**
4. **Plan de Explotación de Poliquetos a Pé**

Os Plans de Explotación de Poliquetos afectan directamente a 2 embarcacións nas que traballan 4 mergulladores, e 4 mariscadores de "a Pé", facendo un total de 8 profesionais.

5. **Plan de Explotación de Ourizo**

O Plan de Explotación de Ourizo afectará directamente a 6 embarcacións nas que traballarán 14 mergulladores. Mediante a Resolución do 31 de xaneiro de 2020 publicouse a relación provisional do proceso selectivo para o outorgamento da modalidade de Ourizo no Permiso de embarcación para recursos específicos, polo que nestes momentos, estase pendente da resolución definitiva.

1.- Historial produtivo do percebe

PERCEBE	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*
Kg	*6.492,00*	*6.409,25*	*6.155,50*	*6.622,00*	*5.740,40*	*6.223,50*
ingresos	*181.564,60*	*172.644,00*	*146.755,45*	*131.421,70*	*123.058,20*	*146.520,60*

PERCEBE	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*
Kg	*6.412,00*	*7.807,00*	*6.593*	*6.496,40*
ingresos	*164.917.00*	*221.626,00*	*205.259*	*197.234,75*

**Inclúe produción a pé e a flote.*

2.- Historial produtivo de navalla e longueirón

NAVALLA/LONG	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015**
kg	*12.891,00*	*13.503,00*	*17.493,50*	*27.114,00*	*35.964,00*	*17.053,00*
ingresos	*92.307,84*	*98.814,77*	*112.736,0*	*101.189,0*	*168.249,0*	*147.117,8*

NAVALLA/LONG	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*
kg	*27.155,00*	*23.208*	*28.812*	*25.287,50*
ingresos	*239,949,0*	*200.887,0*	*287.894*	*278.729,27*

**a diminución de produción debeuse a presenza de biotoxinas que impediron faenar moitos dias. Plan conxunto das Confrarías de Porto do Son e Portosín a mergullo*

3.- Historial produtivo de poliquetos

POLIQUETOS	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*
unidades	*115.350*	*130.700*	*303.820*	*279.600*	*238.500*	*215.200*	*182.500*	*233.156*
ingresos	*6.000*	*6.716*	*11.102*	*18.394*	*29.974*	*27.595*	*33.530*	*46.631*

**A partir do ano 2014 ás 3 embarcacións con 9 mergulladores que extraian o recurso a flote se sumaron os 4 traballadores a pé duplicándose a produción. Actualmente son 2 embarcacións con 4 mergulladores y 4 mariscadores a pé.*

No seo da Confraría creouse unha **Agrupación de Recursos Específicos** a cal é a encargada de organizar e controlar as labores de vixilancia. Os mariscadores realizarán vixilancias en parellas, especialmente os fins de semana. Ditas vixilancias serán elaboradas mensualmente pola Xunta Directiva da Agrupación e serán de obrigado cumprimento para todos los mariscadores

Para mellorar a **optimización da produción** realízase a rotación de zonas ou especies explotadas, para elo solicítase a apertura de distintas zonas en diferentes meses e o mesmo tempo tamén se solicitará xunto coa apertura mensual o peche de determinadas subzonas dentro das mesmas para preservar o recurso. Así mesmo, para a extracción de solénidos realizase un Plan Conxunto coa Cofradía de Portosín co fin de evitar a sobreexplotación do recurso e mellorar a seguridade da vida humana no mar dos mariscadores que se dedican a esta actividade.

O **importe da subvención** concedida para a realización deste Proxecto foi de **51.840 €** e déuselle a adecuada publicidade ao carácter público do financiamento do investimento realizado coa colocación de carteis nas oficinas da Cofradía.

Fig. 2: Cartel publicitario da subvención concedida nas oficinas da Entidade.

OBXECTIVOS DO PROXECTO

O **obxectivo principal** é a protección e recuperación da biodiversidade mariña a través dunha mellor xestión e conservación dos recursos mariños e dos seus ecosistemas, contribuíndo de xeito sustentable a mellorar a xestión e conservación dos recursos, para garantir una explotación responsable, equilibrada e sostible, que permita una viabilidade duradeira do sector pesqueiro e marisqueiro, así como a mellora das condicións de vida e traballo dos socios da Confraría que se dedican a esta actividade e que contribúan á conservación do medio mariño e as súas especies.

Os **obxectivos específicos** e necesidades para poder desenrolar o obxectivo principal son:

- **A vixilancia e control do acceso aos recursos mariños** coa contratación de dous Gardapescas Marítimos. A actividade inspectora dos servizos de vixilancia é unha das medidas máis efectivas para este fin, ademais de ser imprescindible na loita contra o furtivismo.

- Asesoramento técnico para a **xestión, seguimento e control dos recursos mariños** coa contratación dunha bióloga que tamén se encarga da tramitación dos distintos procedementos en relación cos Plans de Explotación da entidade.

GARDAPESCAS MARÍTIMOS

A función principal dos Gardapescas Marítimos (especialidade da habilitación de garda particular de campo) é a **vixilancia** para **a protección da explotación dos recursos mariños mediante operacións de salvagarda do medio mariño e as súas especies.** Operacións que se levarán a cabo, establecendo as condicións de acceso ás zonas de pesca.

Unha xestión adecuada para a conservación e explotación racional dos recursos pesqueiros e marisqueiros implica que se estableza **a planificación, organización, control e vixilancia sobre a extracción dos mesmos**.

A actividade inspectora dos servizos de vixilancia, que abarca os bancos naturais pertencentes ao ámbito territorial da Cofradía, é imprescindible na loita contra o **furtivismo**, algo primordial xa que senón todos os demais esforzos dirixidos á conservación, explotación racional e sostible dos recursos serían inútiles. Nos bancos percebeiros, tamén é fundamental a vixilancia para controlar a acción dos furtivos que, dotados de equipos de mergullo, esquilman as poboacións de percebes da zona sublitoral, acabando co stock de reprodutores e poñendo en perigo a continuidade dos bancos.

Así mesmo, outra das xestións máis importantes que desenvolven é o **control dos topes de capturas, horarios de traballo e zonas de extracción autorizadas**. Deste xeito establécense **Puntos de Control** onde se realiza a inspección dos topes de captura dos mariscadores tanto a pé como en embarcación.

Exercen o seu control na lonxa e puntos de control evitando que se vendan aquelas especies que non acaden a **talla mínima** de referencia e garantindo que os individuos que non acadan dito tamaño volvan ó seu lugar de procedencia.

Contribúen á **vixilancia epidemiolóxica** co envío de mostras ao Intecmar para coñecer o estado sanitario das augas e especies marisqueiras e exercen a **vixilancia ambiental** ante a aparición de contaminantes ou especies invasoras, que de ser o caso obrigarían a poñelo en coñecemento das autoridades locais correspondentes para a posta en marcha dunha acción inmediata de limpeza e eliminación do problemas e /ou dos focos que a causen.

Os Gardapescas tamén son os encargados da coordinación das gardas de vixilancia do percebe realizadas polos propios mariscadores así como de levar o control da súa asistencia.

Todas estas accións, realizadas coa contribución activa dos propios profesionais, referidas a xestión e control de acceso a determinados recursos marisqueiros fomentan a extracción dos recursos mariños dun xeito equilibrado e sostible que permite a mellora das condicións de vida de profesionais do sector de acordo cos principios inspiradores do FEMP e da PPC.

O persoal de vixilancia actuará baixo a supervisión do Servizo de Gardacostas e colaborará con este, así como coa Garda Civil, en todas aquelas accións na que é requirida a súa presencia no desempeño da actividade profesional. Tamén estará obrigado a remitirlle ao Servizo de Gardacostas os datos e informes que lles sexan requiridos.

Os informes que elaboran relativos á súa actividade desenrolada son os seguintes:

1. ACTAS DE DENUNCIA E INCAUTACIÓN POR EXTRACCIÓN ILÍCITA DE PERCEBE: Onde se reflexa o lugar e datos da inspección, identificación dos inspeccionados e se realiza unha descrición dos feitos e circunstancias acontecidas.

2. RECIBOS DE ENTREGA EN CENTROS BENÉFICOS DO MARISCO INCAUTADO: Indicando a especie, cantidade e centro benéfico de destino.

3. INFORMES DE CONTROL E INCIDENCIAS POR EXTRACCIÓN DE PERCEBE ILICITO

4. INFORME DE CONTROL E INCIDENCIAS POR EXTRACCIÓN DE MEXILLA.

5. PARTE DE PUNTO DE CONTROL DE PERCEBE: Faise constar a data e a hora do control realizado, o nome da embarcación ou mariscador controlado, os quilogramos e a zona de extracción.

6. PARTE SEMANAL DE VIXILANCIA: Faise constar a data, o horario da garda realizada, la zona de traballo e a actividade desenrolada.

7. PARTE DE ASISTENCIA DOS MARISCADORES ÁS GARDAS DE VIXILANCIA (asignadas por la directiva de la agrupación): onde se especifica o grupo de vixilancia, os datos persoais dos mariscadores, a súa firma e faise constar o lugar e hora de encontro para realizalo control.

8. INFORME MENSUAL DAS ACTIVIDADES DE VIXILANCIA: refléxanse as actividades realizadas mensualmente desglosadas por días e onde se dá conta, de xeito resumido, das actuacións desenvoltas durante a garda.

9. RESUMO MENSUAL: especificando o número total de actas de infracción, cantidade de percebe e útiles incautados no mes.

10. RESUMOS TRIMESTRAIS: coa mesma información que o resumo mensual pero ampliando o período a tres meses. Tamén se realizan os resumos trimestrais dos controis e das gardas de percebeiros.

Dende o 1 de xullo de 2019 ata o 31 de maio leváronse a cabo un total das seguintes actuacións:

Actas de denuncia	26
Informes Guardia Civil	2
Actas de Advertencia	0
Informes Control de Percebe	83
Control Guardias Percebeiros	35
Percebe Incautado (Kg)	108,2
Útiles Incautados	23 raspas, 2 sacos, 7 barreños, 1 mochila, 4 bolsas plásticas, 1 rede e diferentes pezas de roupa.

Todos os partes e informes que foron emitidos polos Gardapescas Marítimos durante este tempo, foron revisados pola Xunta Directiva da Agrupación de Recursos Específicos da Cofradía, órgano de goberno que tomou coñecemento de todo elo e da actividade de control do recurso realizada por los Servicios de Vixilancia. Así mesmo, enviouse copia por correo electrónico ao Xefe de Zona de Gardacostas de Galicia, ao Subdirector Xeral de Gardacostas e á Sala de Operacións.

Sen lugar a dúbidas, co mantemento da actividade inspectora dos servicios de vixilancia mellorouse na xestión de control e acceso aos recursos específicos, sobre todo ao facela coincidir coas mareas, fins de semana e días festivos.

ASISTENCIA TÉCNICA

A función principal é o asesoramento técnico para a xestión, seguimento e control dos recursos mariños. Para realizar esta tarefa hai que basearse na análise de determinados indicadores de esforzo, capturas, ingresos, etc., analizando as súas tendencias e integrando toda a información dispoñible sobre aspectos biolóxicos, ecolóxicos, económicos e sociais implicados.

Os servizos da Asistencia Técnica contratada comezaron o **1 de xaneiro de 2020**. De xeito xeral, as **tarefas** que levou a cabo dende esa data **ata a actualidade** foron as seguintes:

A. En relación coa Administración

- Remisión mensual dos datos ao correspondente departamento territorial para que se aproben as solicitudes de apertura mensuais dos recursos específicos.

- Envío de mostras do estado sanitario de augas e especies marisqueiras ao INTECMAR.

- Vixilar e informar de calquera actuación antropoxénica realizada na zona costeira do ámbito da nosa entidade que poida causar problemas aos ecosistemas mariños, así como da existencia de posibles episodios de elevadas mortalidades, debendo visitar a zona o antes posible para observar os posibles indicios que faciliten o diagnóstico da situación.

- Seguimento e aplicación das instrucións ditadas pola Dirección Xeral de Desenvolvemento Pesqueiro para a implantación e seguimento das medidas de xestión.

- Remisión de informes das mostraxes, así como colaboración no seu deseño, aos servizos técnicos da Consellería do Mar (bióloga de zona).

- Coordinación dos traballos a realizar coa Bióloga de Zona da Consellería do Mar (Xefatura Comarcal de Ribeira). A asistencia técnica ten que traballar en estreita colaboración coa bióloga de zona da Administración Pesqueira facilitando toda canta información estea dispoñible para que a xestión dos recursos marisqueiros sexa o mellor posible.

B. En relación coa Entidade

- Asesoramento para a explotación do recurso.

- Elaboración, xestión técnica e seguimento dos Plans de Explotación que presenta a entidade así como a tramitación dos distintos procedementos en relación a ditos Plans.

- Implantación de medidas técnicas para a mellora da xestión dos recursos mediante a realización de estudos previos, recompilación de información e tratamento de datos sobre a produción, control de capturas e tallas.

- Supervisión e remisión ás autoridades competentes dos informes realizados polos Gardapescas Marítimos da Confraría así como a correspondente tramitación das Actas de Incidencia.

- Apoio nas tarefas técnicas e de xestión diarias da Cofradía, cando sexa necesario.

C. Recompilación, análise e tratamento de datos

- Obtención da CPUE diaria de cada especie, a partir dos datos diarios do número de mariscadores e da captura total de cada especie-recurso. Esta información nos dá unha estimación indirecta do estado dos bancos.

DATA	MARISCADORES	QUILOS	IMPORTE	PRECIO	C.P.U.E
10/02/2020	4	20	1081,25	54,06	5,00
11/02/2020	4	20	917,77	45,89	5,00
12/02/2020	4	20	1136,25	56,81	5,00
13/02/2020	4	20	1100,25	55,01	5,00
20/02/2020	4	20	975,00	48,75	5,00
25/02/2020	5	24	698,02	29,08	4,80
26/02/2020	5	24,5	919,31	37,52	4,90
27/02/2020	5	24	1191,30	49,64	4,80
TOTAL MEDIA	**4,38**	**21,56**	**1002,39**	**47,10**	**4,94**

Fig. 3: Exemplo de táboa co cálculo da CPUE de percebe a pé do mes de febreiro de 2020.

- Recompilación dos datos diarios de capturas de todos os recursos específicos dende o ano 2017 e introdución destes no modelo AT2. Este modelo é como un "libro" que recolle estes datos, os trata e elabora gráficas comparativas das capturas, prezos medios, ingresos, etc. Todos estes modelos foron almacenados no sitio FTP habilitado no INTECMAR coa finalidade de salvagardar a información de perdas accidentais e facilitar o intercambio de datos cos biólogos de zona e os servizos da administración pesqueira dedicados á xestión dos recursos.

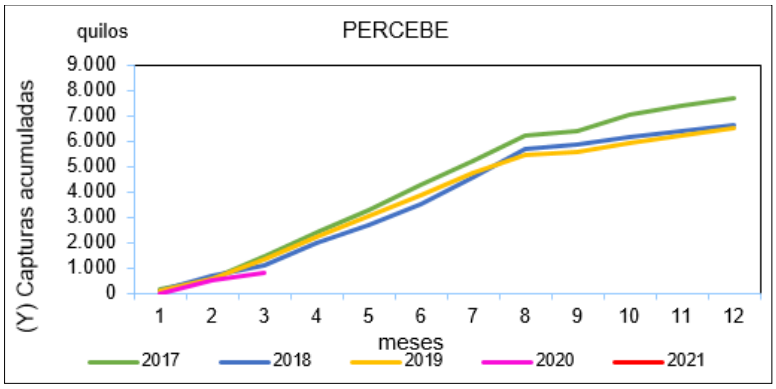

Fig. 4: Gráfica das capturas acumuladas de percebe dende 2017.

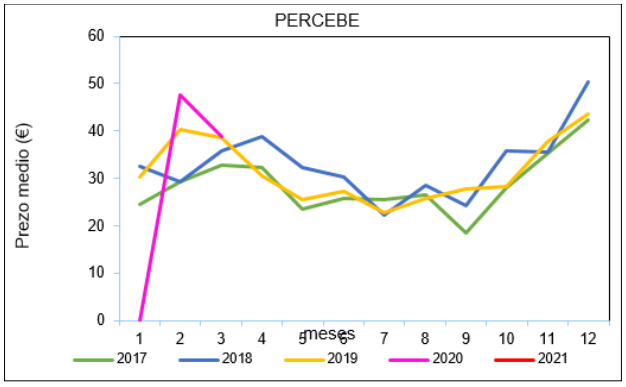

Fig. 5: Gráfica do prezo medio do percebe dende 2017.

- Recompilación e desglose da cantidade de recursos que se extraen en cada un dos bancos a partir das follas de control diarias que cubren os propios profesionais onde se indica a zona diaria de traballo. Con esta información pódese coñecer o estado dos recursos nas distintas zonas de extracción incluídas nos Plans de Explotación así como facer un mellor cartografado da actividade extractiva Tamén podería ser de utilidade no caso de que sexa necesario realizar algunha mellora da produción.

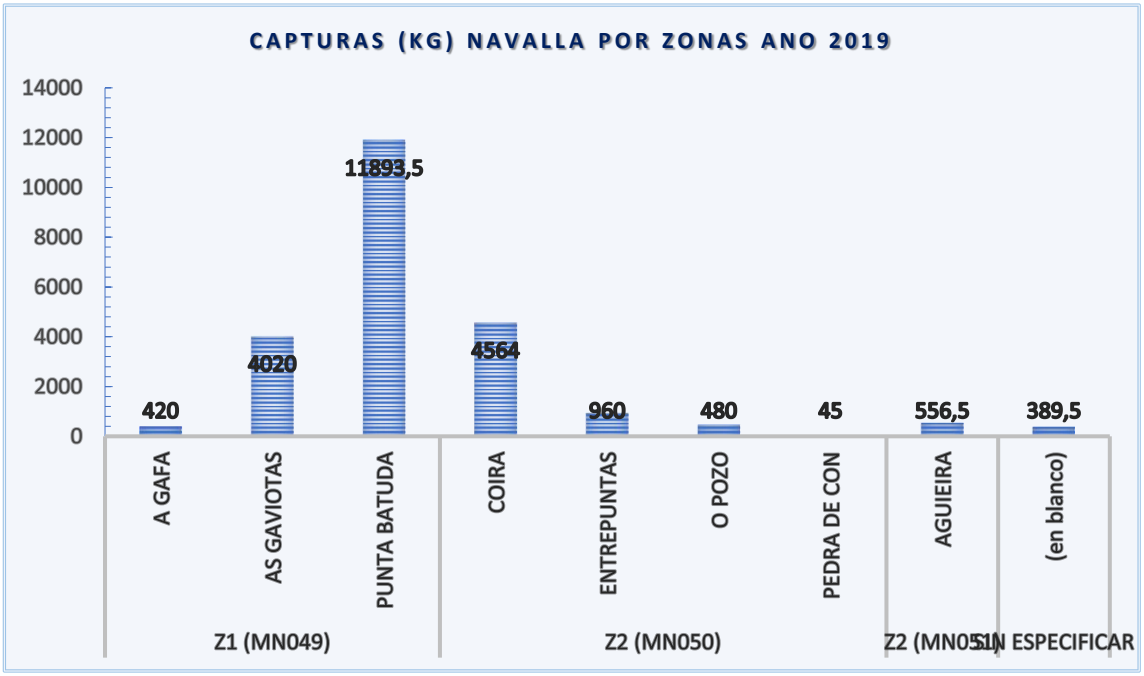

Fig. 6: Exemplo das capturas desglosadas por zonas de navalla no ano 2019.

- Programa periódico de mostraxe indirecto dos bancos marisqueiros do ámbito territorial da entidade, con controis de tamaño nos puntos de control tanto para a navalla como para o percebe. Usando como ferramenta de traballo a aplicación informática ARouSA calcúlase a frecuencia das tallas, a porcentaxe comercial da especie e pódese ter unha avaliación dos stoks.

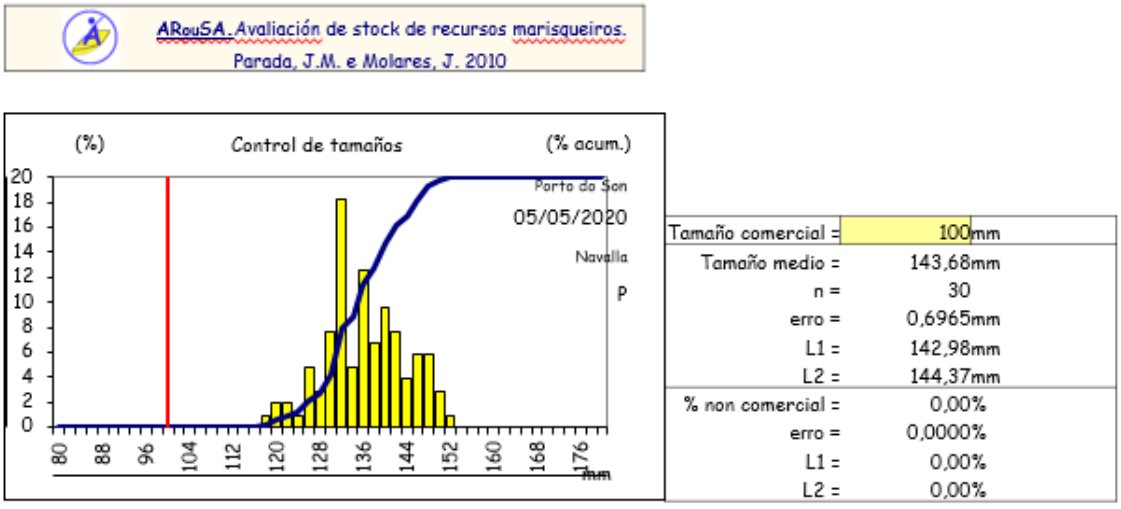

Fig. 7: Histograma obtido do control de tallas de navalla realizado o día 05-05-2020

D. Outras actividades

- O día 24 de abril de 2020 realizouse unha mostraxe de poliquetos entre Punta Cabeiro e Punta de Aguieira. Recolléronse mostras en tres puntos localizados no mapa que abaixo se adxunta, co fin de avaliar o estado dos bancos e a biomasa deste recurso.

Fig. 8: Localización dos puntos de mostraxe de poliquetos realizado o día 24-04-2020.

- Participación nun proxecto da Universidade da Coruña, xunto coa Consellería do Mar, para a realización dun estudo sobre a especie *Lumbrineris impatiens* (Gavilán) co obxectivo de coñecer o seu ciclo reproductivo. Unha vez ao mes cóllese unha mostra de 50 individuos das capturas que realizan os profesionais que extraen esta especie, pésase cada individuo e cóntase o numero destes que ocupan un volume coñecido facendo o posterior tratamento dos datos. A mostra envíase á Universidade da Coruña para o seu estudo.

Fig. 9: Fotografías do material empregado.

CONCLUSIÓNS

Finalmente quero destacar a importancia que ten o financiamento de este tipo de proxectos xa que é una oportunidade para aproveitar o valor económico e social que aporta unha xestión adecuada dos espazos naturais. Deste xeito, facilítase e potenciase actividades pesqueiras compatibles coa conservación da natureza e que contribúan a mellorar a calidade de vida dos profesionais do sector así como a potenciar o papel das entidades asociativas do sector, na súa calidade de coxestores dos recursos pesqueiros, e o interés colectivo dos seus asociados.